

Mystieke Muziek uit het Oosten
Uyghur Muqam Ensemble (China)
maandag 28 april 2003

Mystieke Muziek uit het Oosten . Seizoen 2002-2003

Ensemble van het Labrangklooster (Tibet)
maandag 18 november 2002

Uyghur Muqam Ensemble (China)
maandag 28 april 2003

Tyagaraja . Nauka Charitram (Zuid-India)
vrijdag 16 mei 2003

Uyghur Muqam Ensemble

Mamtimin Matili

dapa en artistieke leiding

Abdulla Barat

diltar, dutar en zang

Parhat Moydin

tambir

Chimangul Qadir

zang

Arkin Niyaz

dutar en zang

Dolkun Sapar

ghijek

Alijan Mamat

qalun

Halchem Yasin

dans

Programma van Muqams

deel 1 50 '

pauze

deel 2 50 '

ism. **Sfinks**

begin concert **20.00 uur**

pauze om **20.50 uur**

einde concert **omstreeks 22.00 uur**

inleiding door **Eli Van Dessel . 19.15 uur . Foyer**

teksten programmaboekje **Eli Van Dessel**

coördinatie programmaboekje **deSingel**

druk programmaboekje **Tegendruk**

gelieve uw **GSM** uit te schakelen!

Muziek en dans bij de Uyghur

Muziek en dans nemen een belangrijke plaats in bij de Uyghur-bevolking. Hun belangrijkste verblijfplaats is Turkistan. Muziek is aanwezig bij vrijwel alles wat er georganiseerd wordt, zowel bij huwelijken als bij feesten. Opvallend zijn de melodieën die zowel solo als in koor gezongen worden en die instrumentaal ondersteund worden. Het zingen zelf is als het ware een spektakel: de zangers bewegen voortdurend en klappen in de handen.

Muziekinstrumenten

De verschillende instrumenten die gebruikt worden bij de Uyghur zijn volksinstrumenten. Ze kunnen als volgt ingedeeld worden:

- Snaarinstrumenten

Dutar: *tokkelinstrument (luitvormig)*

Diltar: *strijkinstrument (luitvormig)*

Tambir: *snaarinstrument waarop getokkeld wordt*

Sitar: *luit met 3 metalen snaren*

Rawap: *snaarinstrument met 3 tot 5 snaren*

Tsjambalon: *citer met 48 snaren waarop met stokjes gespeeld wordt*

Qalun: *dulcimer, snaarinstrument met 18 paar snaren*

Ghijek/Hushtar: *snaarinstrument met 4 tot 10 snaren*

- Percussie

Dapa: *tambourijn*

Dumbaq: *grote trommel*

Naghra: *kleine trommel*

Tevilvas: *metalene trommel*

Bronzen cimbalen

- Blaasinstrumenten

Nai: *fluit*

Zurna: *schalmei*

Carnay: *blaasinstrument met lange bronzen pijp*

Verschillende van deze muziekinstrumenten komen uit de Arabische wereld. De snaarinstrumenten hebben een zeer specifieke stemming. Zo hebben bijvoorbeeld twee snaren dezelfde toon terwijl een derde snaar een andere toon heeft. Bij het bespelen wordt het plectrum waarmee op de snaren getokkeld wordt, vastgemaakt aan de vingertoppen.

De naam van de hushtar (= ghijek) is het resultaat van de samenvoeging van hush (vogel) en (tar). Op de kop van het instrument prijkt een uit hout gekerfd vogeltje. De hushtar is vijfenzeventig centimeter lang en heeft vier snaren.

De dutar is ongeveer één meter lang. De snaren zijn gemaakt van zijde. Op de snaren wordt getokkeld met de vingernagels. Tijdens het zingen van volksliedjes wordt de dutar gebruikt als begeleidingsinstrument. Deze wordt door iedereen - mannen, vrouwen en kinderen - bespeeld. Aan de zijkant van het instrument worden nationale symbolen gehangen.

De diltar is een vergelijkbaar instrument dat aangestreeken wordt met een boog.

De rawap is het meest bespeelde instrument. Dit instrument wordt vaak meegenomen naar het werk, bijvoorbeeld naar het veld, om als verstrooiing liedjes te spelen. Als huid om het instrument te bedekken werd er paarden- of apenhuid gebruikt. Momenteel gebruikt men slangenvel omdat dit sterker is. De rawap heeft zes tot zeven snaren. Er is slechts één snaar waarop de melodie gespeeld wordt. De overige snaren zijn sympathische sna-

ren. Dit betekent dat zij meeklinken als een toon wordt aangezet met dezelfde toonhoogte.

De muziek wordt dikwijls begeleid met dansen. Tijdens de Tangdynastie werden de dansers uitgenodigd om aan het hof te komen dansen tijdens speciale feestelijkheden. Zo werd er in de zestiende eeuw gedanst aan het hof van Yarkand Khanate in Kashgar. Elke gelegenheid kende haar eigen dans: een dans naar aanleiding van de jacht, bijzondere feestdagen, boerendansen, enzovoort.

Zijderoute

Door de ligging langs de zijderoute won de streek van Uyghur steeds meer aan economisch belang. Het werd een doorgeefluik tussen Oost en West, wat uiteraard ook aanleiding gaf tot vermengingen van oosterse en westerse cultuur.

De groep die tijdens dit concert optreedt komt uit de streek rond de Taklamakan-woestijn. Muzikaal zijn ze sterke beïnvloed door zowel Turkse, Mongoolse als Centraal-Aziatische bevolkingsgroepen. Tijdens de achtste en negende eeuw was de invloed van de Turken het grootst bij de Uyghur. In de tiende eeuw werd de islam geïntroduceerd. Vandaar de sterke band met Centraal-Azië en de islam. Tegenwoordig worden de Uyghur erkend als de grootste minderheidsgroep.

Ontstaan van de muziek

Alle Uyghur-muziek is opgebouwd uit muqams. Dat zijn modi, vergelijkbaar met de toonsystemen die in de Middeleeuwen in de Westerse muziek van toepassing waren. De teksten bestaan uit gedichten die gebaseerd zijn op oude verhalen van de soefibeweging. Oorspronkelijk werden de muqams uitgevoerd door volksmuzikanten.

Een muqam wordt ingedeeld in twaalf kleine onderdeeljes, die elk hun eigen kenmerk hebben. Zo wordt een taksim afgewisseld met een instrumentaal intermezzo of een lied. Er is een duidelijk verband tussen de muqam van de Arabo-Andalusische muziek en deze van de Uyghur.

Elke muqam heeft zijn eigen modus en roept dus een welbepaalde sfeer op. Van het publiek wordt verwacht dat het deel uitmaakt van het gebeuren. Om dit te bewerkstelligen, bestaan er verschillende stappen in de muzikale uitvoering. Doel is het publiek geleidelijk aan te laten beseffen in welke modus er gespeeld wordt. Dit begint met het 'aangeven' van de tonen. Eerst wordt de volledige ambitus van de muqam doorlopen waarbij de tonen die verbogen worden, dus hoger of lager klinken, duidelijk gespeeld worden. Op een bepaald moment gaat dit over in een ritmisch waarneembaar patroon dat de melodie ondersteunt. De melodie wordt meestal gezongen door een solist die aangevuld wordt door enkele bijkomende stemmen. De instrumenten versterken daarbij de begeleiding met snaarinstrumenten en percussie.

De teksten voor de muqams werden opgetekend door enkele personen. De belangrijkste zijn Rumi en Navai. De teksten ontstonden uit volksverhalen.

volgend concert in de reeks
Mystieke Muziek uit het Oosten

Vocaal & Instrumentaal Ensemble Ramachandran

(Zuid-India) . **Charumati Ramachandran** muzikale leiding

Nauka Charitram een opera van **Tyagaraja**

Tyagaraja (1763-1847) geldt als een van de belangrijkste dichters en componisten van de Karnataka-school uit Zuid-India. Hij zou enkele duizenden werken geschreven hebben, waarvan er nog zo'n duizend bewaard zijn gebleven. Sinds zijn dood is een ware cultus ontstaan die jaarlijks zijn hoogtepunt kent in het Tyagaraja Festival, een evenement waar honderden muzikanten naartoe trekken en dat plaatsvindt aan zijn schrijn in Tiruvayyaru. De opera 'Nauka Charitram' is gebaseerd op een eenvoudige melodie met een vloeiende cadans en een eenvoudig ritme. Hij vertelt het verhaal van de jonge god Krishna die een boottochtje maakt met enkele herderinnetjes die allen verliefd op hem worden. Deze eenakter is voor het eerst in Europa te horen.

vrijdag 16 mei 2003 . 20 uur . Blauwe Zaal

inleiding **Jerry Aerts** en **Miriam-Noor Ledoux**

19.15 uur . Foyer

een concert in de reeks **Mystieke Muziek uit het Oosten**

ism. **Sfinks**

€19, €14 (-25/65+ €14, €10 / -19 jaar €7)

spreektaal **Telugu** . boventiteling **Nederlands / Frans (o.v.)**